

Pred volitvami v delavski svet

Volitve v delavski svet moremo smatrati za eno izmed najvidnejših manifestacij delavskega razreda. Pri nas bomo izvedli volitve dne 27. aprila.

Sedanji delavski svet, kateremu poteka mandat, je bil izvoljen v letu 1954. Zaradi uvažanja novega plačilnega sistema in novega sistema v gospodarstvu, po predlogu Zveznega izvršnega sveta, volitev v letu 1955 nismo izvedli.

V obdobju od leta 1954 do danes je imel delavski svet 26 sej, upravni odbor pa 67.

Kako veliko delo je opravil delavski svet in kako važne sklepe je sprejemal v preteklih letih nam kažejo naslednji podatki o porastu proizvodnje v tonah:

	1952	1955
Metalurški obr. v tonah	31.359	42.500
v vrednosti	2.970.000.000.—	4.200.000.—
Kemični obrati		
v tonah	14.841	40.150
v vrednosti	1.150.000.000.—	2.000.000.000.—
Skupaj ton:	46.000	82.650
v vrednosti	4.120.700.000.—	6.200.000.000.—

Zgoraj navedeni porast proizvodnje je rezultat cele vrste manjših in večjih investicij,

rekonstrukcij ter izboljšav. Vse te stvari je reševal delavski svet, odnosno odločal o njih izvedbi v življenje. To je bila velika in dobra šola upravljanja, saj se je vsak član DS podrobno upoznal s problemi tovarne, s problematiko finansiranja proizvodnje itd.

Niže navajam obrate, ki so bili postavljeni na novo ali pa modernizirani, odnosno je bila z minimalnimi sredstvi povečana kapaciteta istih. Vsa ta dela so dala rezultate, ki smo jih zgoraj našli.

1. Nova naprava za žvepleno kislino;
 2. nova keramika;
 3. povečana kapaciteta cinkovega belila za 100%.
 4. obnovljena valjarna in povečana kapaciteta;
 5. moderniziranje in povečanje kapacitet za proiz. superfosfata;
 6. nov proizvod Ka-silikofluorid;
 7. povečana kapaciteta litozona;
 8. obnovljen laboratorij v celoti;
 9. transformatorska postaja;
 10. povečanje kapacitete bariumsulfida.
- Gotovo je vsak član kolektiva seznanjen z napredkom našega podjetja, vendar smatram za potrebno, da se ob prevzemu poslov po novem delavskem svetu na te rezultate ponovno ozremo. Mnogo bo potrebno še storiti in te naloge čakajo novi delavski svet.

Delavski svet je posvečal poleg skrbi za napredek proizvodnje prav tako veliko skrb za človeka. Saj smo v letu 1955 izdali za osebno zaščito zaposlenih delavcev 16.000.000 dinarjev nasproti 5.500.000 dinarjem v letu 1952, to je skoraj 3-krat več. Za stanovanjsko izgradnjo je kolektiv v preteklih letih investiral iz lastnih sredstev 225.000.000 dinarjev. Delavski svet je razpravljal še o mnogih važnih vprašanjih kakor n. pr. o tarifni politiki, o storilnosti dela, o šolstvu, dopustih in še mnogih problemih, katerih pa ni mogoče tukaj vseh naštetih. Nekateri člani delavskega sveta so svoje volivce obveščali o delu, večina pa tega ni vzela dovolj resno.

Danes delavsko upravljanje ni zgolj formalnost, ampak se v praksi izvaja in je dalo dobre rezultate.

Zato nam ne more biti vseeno, kakšni ljudje nas bodo zastopali v tem važnem organu. V delavski svet ne morejo priti ljudje, ki gledajo na dogajanja v tovarni s svojega ozkega osebnega stališča. V ta organ ne spadajo ljudje, ki bi seje prespali, ljudje, ki ne bi sodelovali v diskusijah in dajali predlogov. Novi člani morajo biti vsestransko razgledani. Pred nami stojijo še težke in odgovorne naloge, o katerih bo moral odločati zrel delavski svet. Naše podjetje se bavi v veliki meri z izvozom. Izvoz pa zahteva kvalitetno robo, ceneno robo. Zato je potrebna v podjetju dobra organizacija in dober kader.

Že dober mesec se vodi diskusija v naših družbenih organizacijah o izbiri kandidatov. Pri tem se upošteva vse dosedanje izkušnje, ki so pokazale dosedanje hibe; ob enem pa nam nakazuje smernice za delo. Kandidat, ki ga postavljamo naj bi imel naslednja svojstva:

1. da se je v teh petih letih umsko razvil in zasledoval naš gospodarski razvoj ter živel z obratom, v katerem dela;
2. da je politično razgledan, saj je samo delavsko samoupravljanje rezultat naše politične ideje. Tisti, ki teh idej ne razume, ima pač nazore, ki se bijejo z demokratičnim upravljanjem podjetij po delovnih kolektivih.
3. da zna presojati probleme s stališča, ki naj koristi skupnosti ne pa ozkem krogu ali celo poedincu.

Bodoči delavski svet pa bo moral s svojim delom v širino. To bo najlažje storil preko komisij, v katerih naj bi poleg članov delavskega sveta, sodelovali še strokovnjaki podjetja. To bi bile komisije: za investicije, finančna vprašanja, proizvodnjo, zaščito dela itd. S tem bomo dosegli večjo povezavo vsega kolektiva, povsem pa strokovnega kadra z delavskim svetom. Člani delavskega sveta naj bi v obdobju med sejami proučevali konkretne probleme, ter prihajali pripravljeni na seje, ne pa čakali dnevnega reda nepripravljeni.

V Cinkarni bomo volili v treh volilnih enotah:

- I. volilna enota — topilnica, pražarna in generator.
- II. volilna enota — kemični obrati, nameščenci (uprava).
- III. volilna enota — vsi režijski obrati in predelovalni obrati.

V delavski svet bomo volili 50 članov. Vsak član naj pravilno oceni kandidate in naj izbere najboljše med najboljšimi. Z novoizvoljenim delavskim svetom pa bomo morali vsi sodelovati, da bo lahko izvrševal naloge, ki še stojijo pred nami.

Štajner Valter

Jugoslovanska proizvodnja in poraba cinka v luči perspektivnega razvoja

Kot večina barvnih kovin je uporaba cinka omejena na nekaj tipičnih strok. Obseg, ki ga posamezne stroke zavzemajo v celokupni potrošnji cinka, kaže ne samo stanje cinkovega tržišča, marveč v veliki meri tudi splošno stanje gospodarskih panog, ki so navezane na cinkovo industrijo in njegovo uporabo. Cinkarna, ki je bila doslej edini proizvajalec cinka v Jugoslaviji in celo na Balkanu, dobi v letu 1956 partnerja — elektrolizo, ki je bila zgrajena in bo letos pričela obratovati v Šabcu. Tudi Cinkarna je z rekonstrukcijami in manjšimi dograditvami po drugi svetovni vojni povečala proizvodnjo surovega cinka in njegovo predelavo. Zanimivo si je pogledati, kako se je proizvodnja surovega cinka, ki se je doslej proizvajala v Cinkarni Celje, porazdelila na tržišče. Pri tej porazdelitvi bo potrošnja cinka sistematizirana na naslednje skupine:

1. Pocinkovanje, ki obsega pocinkovalnice v sklopu črne metalurgije, kakor tudi vse pocinkovalnice v sklopu kovinske predelovalne industrije.
2. Proizvodnja medenine različnih kvalitiet.
3. Pločevina in pločevinski izdelki.
4. Cinkovo belilo različnih kvalitietnih tipov.
5. Ostala uporaba.

Pod ostalo uporabo odpade na jugoslovanskem tržišču samo potrošnja cinka za proizvodnjo odn. čiščenje srebra.

Leto 1955 pomeni za Cinkarno določeno prelomnico v predelavi cinka v polizdelke in izdelke. V tem letu je namreč bila izvršena rekonstrukcija, ki je povečala proizvodnjo cinkovega belila in cinkove pločevine. Če pogledamo potrošnjo v letu 1955, odpadejo na posamezne skupine, kot smo jih zgoraj omenili, naslednji odstotki:

1. Pocinkovanje	24 %
2. Proizvodnja medenine	32 %
3. Pločevina	17 %
4. Cinkovo belilo	20 %
5. Ostalo	7 %

Po izvršenih rekonstrukcijah v domačem podjetju bodo na posamezne skupine potrošnje odpadli naslednji odstotki v letu 1956:

1. Pocinkovanje	24 %
2. Proizvodnja medenine	17 %
3. Pločevina	31 %
4. Cinkovo belilo	21 %
5. Ostalo	7 %

Zmanjšan odstotek cinka, uporabljenega za proizvodnjo medenine v letu 1956, ne pomeni zmanjšane proizvodnje medenine, marveč dejstvo, da bodo proizvajalci medenine v bodoče navezani na cink iz elektrolize v Šabcu.

Strukturo potrošnje cinka lahko končno presodimo, če jo vzporedimo s strukturo potrošnje v drugih državah ali kontinentih. Zankrat imamo na razpolago podatke za Evropo (seveda samo zapadno) in Združene države Amerike. Potrošnja se grupira pri njih v obeh primerih v iste skupine s to razliko, da se pojavlja nova skupina, ki je pri nas v Jugoslaviji ne poznamo — proizvodnja zlitin iz aluminija in cinka, ki so namenjene predvsem avtomobilski in kovinski predelovalni industriji. V letu 1955 je odpadlo od celokupne uporabe cinka na posamezne skupine v:

	Evropi	ZDA	Jugoslaviji
Pocinkovanje	36 %	38 %	24 %
Medenina	20 %	15 %	32 %
Pločevina	30 %	5 %	17 %
Zlitina aluminija in cinka	7 %	35 %	—
Cinkovo belilo	7 %	7 %	20 %
Ostalo	—	—	7 %
Skupno	100 %	100 %	100 %

Ta pregled nam kaže nekaj zanimivih dejstev:

1. Pocinkovanje je v Evropi kakor v Ameriki enako močno glede potrošnje cinka. Amerika uporabi sicer nekaj več cinka, izdelava bistveno več pocinkovanih izdelkov, ker se pri pocinkovanju železne pločevine poslužuje kontinuirnega postopka, ki je seveda cenejši tako glede na zaposlene ljudi in naprave, kakor tudi na uporabo cinka. Ta sistem daje sicer pocinkano pločevino, ki je kvalitetno nekoliko slabša od običajne po kontinuirnem postopku pocinkane pločevine, vendar za veliko večino namembnih svrh popolnoma odgovarja in ta način polagoma prodira v Evropo, kjer je sedaj v gradnji 8 takih pocinkovalnic. Uspešnost postopka dokazuje tudi to, da se proizvodnja po tem načinu od leta 1948 do 1955 v ZDA podvojila.

2. Proizvodnja medenine je seveda prvenstveno odvisna od razpoložljivih količin bakra in je v bistvu od leta 1953 močno padala, si nato nekoliko opomogla, a starih pozicij ne bo več dosegla, ker jo na mnogih področjih izpodrivajo konkurenčno cenejšje kovine in zlitine (aluminij in zlitine). Visok procent uporabe cinka za proizvodnjo medenine v naši državi je specifičnega značaja, kajti dejstvo, da Jugoslavija razpolaga z velikimi količinami bakra, je opravičilo izgradnjo velike valjarne bakra in medenine v Sevojni, ki preskrbuje z medenino ne samo domače tržišče, marveč znaten delež tudi izvažajo. Vendar bo v bistvu tudi naša proizvodnja zapadla pod vpliv splošne sferi razvoja v izpodrivanju medenine po cenejših kovinah.

3. Pločevina. Velike razlike med uporabo cinka za proizvodnjo pločevine v Evropi in Ameriki je pripisati dejstvu, da se cinkova pločevina v Evropi, zlasti v Franciji in Belgiji ter Nemčiji, na veliko uporablja za strehe in strešne žlebove. V ta namen uporabi Zapadna Evropa letno 140.000 ton cinkove pločevine. ZDA na tem področju znatno zaostajajo, kar se odraža seveda tudi v procentu potrošnje cinka v to svrhu. Zelo važen potrošnik cinkove pločevine so izdelovalci suhih celic za baterije. Potrošnja teh celic raste iz dneva v dan in zlasti s širjenjem elektronskih naprav postaja potreba po njih iz dneva v dan večja.

Z rekonstrukcijo valjarne se je naša poraba cinka za cinkovo pločevino izenačila z evropskim povprečjem in je na tem področju stanje normalizirano.

4. Zlitine iz aluminija in cinka kažejo morda od vseh skupin potrošnje cinka najbolj karakteristično stopnjo razvoja kovinske predelovalne industrije. Te zlitine se namreč uporabljajo predvsem v industrijah, ki izdelujejo avtomobile, pralne stroje, frižiderje, tekstilne stroje itd. Kot nam procenti v tabeli kažejo, je uporaba v to svrhu v Ameriki znatno višja, kar je razumljivo z ozirom na razvojno stop-

njo ameriške industrije. V Evropi ta odstotek stalno raste, vendar je razumljivo, da je obseg proizvodnje in s tem uporaba cinka zaenkrat še skromna, kajti ne samo, da je proizvodnja avtomobilov, pralnih strojev in drugih naprav, ki uporabljajo velike količine delov iz zlitin cinka in aluminija, manjša kot v Ameriki, marveč evropska konzervativnost ne dopušča tako hitrega utiranja poti novi zlitini, ki na tem področju spodirva druge, sicer dražje, a za evropske pojme solidnejše kovine in zlitine.

Jugoslovanska avtomobilska industrija je seveda šele v povojih in s tovrstno proizvodnjo v največjem obsegu zaenkrat še ne moremo računati, čeprav bi bilo smotno, da vsaj poizkusno to panogo načujemo, kajti razvoj industrije bo avtomatično s časom zahteval tovrstne izdelke, ki pa so povod precej zamotnih tehnoloških procesov in zahteva njih osvajanje precej časa.

5. Cinkovo belilo. Velika razlika, ki se pojavlja na eni strani med potrošnjo cinka za cinkovo belilo v Ameriki in Zapadni Evropi, a na drugi strani v naši državi, je morda na prvi pogled nerazumljiva. Na prvi pogled izgleda, kot da bi bila proizvodnja cinkovega belila v Jugoslaviji močnejša kot v Zapadni Evropi in Ameriki. Je pa to le navidezno, kajti cinkovo belilo se v Jugoslaviji proizvaja izključno iz surovega cinka, medtem ko Zapadna Evropa in ZDA proizvedejo velik del cinkovega belila po cenejšem postopku iz cinkovih koncentratov ali žlinder. Takšno cinkovo belilo je kvalitetno sicer nekoliko slabše, vendar glavnemu potrošniku, t. j. industrij lakov in barv z izjemo tistih primerov, kjer se zahteva posebno kvalitetno belilo, odgovarja. Za ilustracijo je vredno omeniti, da je industrija lakov in barv v ZDA v povojnem obdobju uporabila od vsega cinkovega belila $\frac{2}{3}$ takšnega, ki je bil izdelan iz šljak in le $\frac{1}{3}$ takega, ki je bil izdelan iz kovinskega cinka.

Pri bodočem razvoju naše barvarske industrije bo treba vsekakor to okolnost tudi upoštevati in slediti zgledu ostalih držav.

Če na kratko ponovimo ugotovitve, bi moralo naše gospodarstvo v bodoče stremeti za tem, da

1. uvede cenejše zlitine vseh potrošnih tam, kjer iste lahko koristno nadomestijo medenino;

2. prične posvečati pozornost proizvodnji zlitin aluminija in cinka, za kar so dani surovinski pogoji, a trg se bo postopoma pričel razvijati;

3. posveti pozornost zlasti proizvodnji suhih celic, katerih potrošnja na svetovnem tržišču iz dneva v dan narašča in bodo postale lahko zanimiv izvozni izdelek;

4. sledi v proizvodnji cinkovega belila zgledu zapadnih držav in s tem omogoči barvarski industriji cenejšje surovine.

riščanje že nekaj sto let. Tudi so redki primeri, da je na enem mestu veliko rudno ležišče kot je to v Trepči. Za deželno, ki je bogata na svinco in cinku, je značilno veliko število majhnih ali srednjih rudišč. Tak je pojav tudi pri nas, razen prej omenjenih izjem.

Zanimivo je dejstvo, da koncentracija kovine cinka in svinca v rudah naših največjih rudnikov (Trepča, Zletovo in Mežica) z leta v leto pada. To pomeni, da si bodo ti rudniki podaljšali življenjski obstoj samo z večjim odkopom te revnejše rude in z boljimi separacijskimi, oziroma flotacijskimi napravami. Tako so bile separacijske naprave v Mežici, kakor je podal v svojem referatu ing. Gregorač, v letih 1953 in 1954 rekonstruirane iz dveh razlogov: prvič, ker je bilo potrebno dvigniti kapaciteto predelave zaradi stalnega zniževanja vsebine kovine svinca in cinka v rudi, drugič zaradi nameravane predelave starih izsipališč z ca. 0,8 % Pb in ca. 3 % Zn. Postavili so najnovejšo napravo za separiranje, tako imenovano težko tekočinsko separacijo (TTS), prvo v naši državi. V rudniku Stari trg (Trepča) je padla vsebina svinca v rudi od ca. 8,8 % pred vojno na ca. 4,0 % v letu 1955, vsebina cinka pa od 6,0 % na ca. 2,0 %. To pomeni za Jugoslavijo velik padec cinkovih, oziroma svinčnih rudnih rezerv. Posebno, ker je Trepča naš največji rudnik z največjo kapaciteto izkopane rude. V rudniku Kopaonik se je prav tako zmanjšala koncentracija cinka v rudi od ca. 6,7 % na 4,0 %. V ostalih naših manjših rudnikih je koncentracija kovine cinka in svinca zelo različna.

Iz čisto ekonomskega vidika so za Cinkarno zelo važna nahajališča svinčno-cinkovih rud v Sloveniji. Poleg Mežice, ki je naš najstarejši rudnik, imamo v Sloveniji zelo mnogo manjših rudišč, ki so bila v preteklosti večkrat izkoriščena, sedaj pa se nahajajo v fazi nadaljnjih geoloških raziskav. Po intenziteti orudenja jih ne moremo primerjati z rudišči svinca in cinka v Makedoniji ter Kosovem in Metohiji. Vendar je za slovenska rudišča značilna velika razsežnost. Območja, v katerih nastopajo številna nahajališča svinca in cinka so v okolici Pleš, v okolici Litije, Zidanega mosta in v okolici Trojan. Poleg tega so še redkejša nahajališča v Julijskih in Kamniških Alpah, v okolici Mežice, Šoštanj, na Pohorju in v škofjeloškem hribovju. Samo na območju Litije je do sedaj znanih več kot 30 nahajališč. Zaenkrat so vsa ta rudišča v stanju raziskav ali poskusnih obratovanj. Za Cinkarno je posebno važno rudišče v okolici Ponovič pri Litiji. Z upravo Posavskih rudnikov svinca, cinka in barita Pleše — Sitarjevec, pod katero spada tudi rudišče v Ponovičah, je Cinkarno že v dogovoru. Z ročnim prebiranjem izkoppine se more dobiti bogate sfaleritne komade, ki imajo po analizah, izdelanih v našem laboratoriju, približno 56 % Zn. Celotna do sedaj izkopana ruda pa ima v povprečju ca. 23 % Zn. Ker se nahaja v območju Litije še okoli 100.000 t materiala na starem izsipališču s ca. 2,0 % Pb, 0,6 % Zn in ca. 40 % Ba, ker se v območju baritnega rudnika Pleše nahaja tudi večja količina sfaleritne in galenitne rude (približna koncentracija cinka v teh odkopinah je 1 do 2 %) in zaradi bogatih sfaleritnih odkopnin v okolici Ponovič, je pričelo podjetje Pleše-Sitarjevec s projektiranjem nove separacijske in flotacijske naprave. Flotacija, ki bi bila postavljena v Sitarjevcu pri Litiji, bi prevzela obogatitve revnejših izkopnin in materiala na izsipališču. Baritne rude bi se flotirale na tej napravi na barijevo in in svinčno frakcijo. Sfaleritne izkoppine iz Ponovič bi se flotirale kampanjsko na svinčev in cinkov koncentrat. Pri poskusnem flotiranju te izkoppine so bili doseženi lepi rezultati. Flotirali so izkoppine s ca. 23 % Zn. Metalni izkoristek pri tej poskusni flotaciji je znašal 95 %. Dobljeni cinkov koncentrat je imel od 64 % do 65 % Zn, 0,186 % Cd in tudi 0,002 % Ge (germanija). Pri tem je treba poudariti, da je vse to še v poskusni fazi.

Z razširitvijo kapacitete topilnice svinca v Zvečanu, se morejo sedaj predelati vsi svinčni koncentradi v naši državi. Zaradi približno trikratnega povečanja proizvodnje cinka v

Zapiski iz I. posvetovanja o razvoju rudarstva in metalurgije svinca in cinka v FLRJ

Sredi decembra lanskega leta je bilo v Trepči (Zvečanu) prvo posvetovanje o razvoju rudarstva in metalurgije svinca ter cinka v FLRJ. Zbralo se je preko 100 delegatov iz vseh naših republik. Iz Beograda, predstavniki Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje, dalje predstavniki iz vseh naših rudnikov svinčno-cinkovih rud, iz vseh naših flotacijskih obratov, vseh metalurških obratov barvastih kovin ter predstavniki naših fakultet in institutov za rudarstvo in metalurgijo. Iz Cinkarne sta bila na tem posvetovanju navzoča dva delegata.

Predavanja so trajala tri dni. Prve dni iz področja rudarstva in geologije, dalje iz področja separiranja in flotiranja svinčno-cinkovih rud. Zadnji dan se je govorilo o metalurgiji svinca in cinka. Skupno je bilo šest glavnih referatov in 16 koreferatov. O razvoju metalurgije cinka v Jugoslaviji je predaval ing. Pipuš Iskren. Obširne in zanimive so bile diskusije po posameznih predavanjih. V naslednjih odstavkih hočem v kratkem navesti nekaj glavnih zanimivosti iz tega posvetovanja.

Pred vojno je obratovalo v naši državi le malo rudnikov svinca in cinka. Stalna rudnika sta bila v Trepči in Mežici. Šele tik pred drugo svetovno vojno sta začela z obratovanjem rudnika Kopaonik in Lece v Srbiji. Po vojni se je mnogo delalo in žrtvovalo precej finančnih sredstev za odpiranje novih rudnikov svinca in cinka. Tako ima danes Jugoslavija 11 rudnikov, ki obratujejo s polno kapaciteto. To so rudniki: Trepča, Kopaonik, Ajvalija, Janjevo, Novo brdo, Lece, Rudnik, Veliki Majdan, Zletovo, Mežica in Suplja Stena. V raziskavi so rudišča Kišnica, Srebrenica in rudišča v okolici Litije. Naš največji rudnik svinčno-cinkove rude je Trepča, sledita Zletovo in Mežica. Vsi ostali rudniki imajo do sedaj manjše znane rudne rezerve. V splošnem pa zajema Jugoslavija, kakor je zavzemala tudi pred vojno, vidno mesto v svetovni proizvodnji rud svinca in cinka.

Praksa je pokazala, da traja življenjska doba svinčno-cinkovega rudnika povprečno 30 do 40 let. Vendar se ta doba za posamezna rudišča tudi menjava. Redki so pojavi, kot je naš slovenski rudnik Mežica, kjer traja izko-

Cinkarni in z ozirom na skorajšnje obratovanje elektrolize cinka v Šabcu, se bo lahko izvažala le neznatna količina cinkovega koncentrata. Nastopa vprašanje, ali lahko spričo osiromašnja naših svinčeno-cinkovih rud še povečamo kapacitete naših topilnic. Po izjavi ing. Kostiča bi morali, če bi hoteli samo obdržati produkcijo svinca in cinka na sedanjem nivoju, odkopavati vedno večje količine rude. Vsako leto bi se morale najti nove rudne rezerve, ki bi znašale količinsko ca. 10 % obstoječih zalog. Da pa bi proizvodnjo še povečali, pa je nujno v največji meri podpirati razna geološko raziskovalna dela na še nepreiskanih terenih in vzporedno modernizirati in izboljševati naše separacijske oziroma flotacijske naprave za predelavo siromašnejših rud. Ob tej priliki je bilo na posvetovanju tudi govoreno, naj bi se vprašanje materialov na izspališnih pričelo načrtno reševati. Tako imamo pri nas v Cinkarni več od 160.000 t ogorkov s ca. 12% Zn in 4% Pb, v Trepču (Zvečan) okoli 600 t žlindre s ca. 14% ZnO in 2% Pb. Tudi v Šabcu se bodo dnevno večale količine ostankov. Ves ta material lahko v kritičnem času pomanjkanja svinčevih in cinkovih rud ravno tako predstavlja neke surovinske baze. Zato smo sklenili, da bodo to vprašanje skupno reševala podjetja v Zvečanu, Šabcu, naša Cinkarna in fakulteta v Beogradu. To je za nas velikega pomena, ne samo iz tehnološke strani, temveč tudi iz komercialnega stališča.

Drugi del predavanj na posvetovanju je bil namenjen problemom separiranja in flotiranja svinčeno-cinkovih izkopenin. Tudi v tem pogledu je naredila naša država, vzporedno z odpiranjem novih rudnikov, viden napredek. Pred vojno sta predelali flotacijski napravi v Zvečanu in Zletovu 3000 t rude na dan. Sedaj se nahaja v Jugoslaviji osem flotacijskih naprav s skupno dnevno kapaciteto več od 7000 t rude dnevno. Tako je povečana kapaciteta naših flotacijskih naprav za več kot 4000 t rude dnevno. To se je doseglo z razširitvijo flotacij v Zvečanu, Zletovu in Mežici ter z izgradnjo novih naprav na novo odprtih rudnikih. (Rudnik, Novo brdo, Lece, Veliki Majdan in Šuplja Stena).

V zadnjem delu posvetovanja sta imela referata ing. Vasiljevič in ing. Pipuš o razvoju metalurgije svinca oziroma cinka pri nas in v svetu. V referatu sta izčrpno podala napredek naše proizvodnje svinca in cinka po vojni. V Zvečanu so po vojni razširili flotacijske naprave, v topilnici zgradili šest novih koritastih peči in eno veliko šahtno peč (plavž za svinec) ter razširili oddelek rafinacije za 12 kotlov. Letna proizvodnja surovega svinca znaša da-

nes v Zvečanu preko 65.000 t. Tako predstavlja to podjetje največji objekt te vrste v Evropi in enega od največjih na svetu. Kakšno pot in kakšen velik vzpon v produkciji je po vojni naredilo naše podjetje, nam je vsem znano. Vendar kljub temu Cinkarna ne more predelati niti polovice naših cinkovih koncentratov. Zato se gradi v Šabcu elektroliza cinka, ki bo dajala letno 12.000 t elektrolitičnega cinka čistosti 99,99 %. Vzporedno se bo proizvedlo letno 25.000 t žveplene kisline in 35 t Cd. Za priučitev delavcev in strokovnega osebja so zgradili v Šabcu poskusno napravo, ki je popolnoma slična glavni napravi elektrolize, brez pražarne in topilnice. Kapaciteta te naprave, ki že dalje časa deluje, je 120 kg elektrolitičnega cinka dnevno. Praženec za to napravo izdeluje Cinkarna. Glavni obrat bi začel s poskusnim obratovanjem že januarja meseca t. l., vendar bo zaradi pomanjkanja električne energije in drugih nepredvidenih težav začel z obratovanjem aprila meseca.

V celokupnem izvozu naše države zavzema jo proizvodi svinčeno-cinkovih rudnikov in topilnic zelo važno mesto. Vrednost teh izvoženih produktov znaša v dobi od leta 1946. do leta 1954 približno 11% od skupnega izvoza naše države, odnosno 55% od skupnega izvoza barvaste metalurgije. Od približno 65.000 ton letne proizvodnje surovega svinca, bomo v bodočih letih porabili pri nas ca. 24.000 ton. Od skupne letne proizvodnje cinka (upoštevana tudi proizvodnja elektrolize v Šabcu) približno 26.000 t, se bo v bližnji bodočnosti porabilo v državi okoli 17.000 ton. Preostale količine svinca in cinka se bodo lahko vse izvažale. Za nadaljnjo proizvodnjo in razvoj svinčeno-svinčevih rudnikov govori tudi dejstvo vedno popolnejšega pridobivanja stranskih produktov, kot so srebro, bizmut, zlato in kadmij. Tudi te kovine so poleg glavnih proizvodov svinca in cinka velike važnosti v našem izvoznem gospodarstvu.

Prvo posvetovanje o razvoju rudarstva in metalurgije svinca in cinka je bilo koristno tako za vse udeležence, kot za celoten razvoj teh panog v naši državi. Organizacija posvetovanja je bila odlična, posebno tople in pristržene pa je bil sprejem delegatov. Na posvetovanju je prišlo do predlogov, naj bi se naši strokovnjaki za svinec in cink večkrat sestajali in skupno obravnavali težave in uspehe v raznih podjetjih. Naslednje posvetovanje naj bi se organiziralo v Sloveniji, katerega pokroviteljici bi bili celjska Cinkarna ter rudnik in topilnica svinca v Mežici. Umestno bi bilo čimprej pričeti s pripravami predavanj in drugih organizacijskih vprašanj.

Bodimo budni

Vkljub znanemu sklepu delavskega sveta, da je vsakogar, pa tudi če zagreši najmanjšo tatvino, odstraniti iz delovnega kolektiva, se še vedno dogajajo primeri večjih ali manjših tatvin. Našim preiskovalnim organom se je posrečilo priti na sled tem tatvinam in so vsi krivci že prejeli svojo zaslužen kazen. Od budnosti vsakega posameznika pa je odvisno, da pridejo ti zlikovci čimprej v roke pravice. Vsakdo se naj zaveda, da je samoupravljane družbene imovine tudi njegova dolžnost, in da občuti posledice takih tatvin vsak posameznik, ker se s tatvinami zmanjšuje družbeno premoženje, in je tako tudi manjši sorazmeren del, ki odpade na posameznika. Če bi bilo več budnosti in sodelovanja vseh zaposlenih, bi morale te tatvine kaj kmalu prenehati, cilj nas vseh pa bi moral biti, da čimprej izločimo iz naše sredine vse take škodljivce.

Nagibi, ugotovljeni pri takih tatvinah so kaj različne vrste. Povsem nerazumljivo je na primer, da poskušajo delavec, ki je že več let v podjetju odnesti po vrednosti malo vredno ali celo stvar brez tržne vrednosti, ter se s tem izpostavlja nevarnosti takojšnjega odpusta in kazenskega pregona. Človek tega kratko malo razumeti ne more. Vsakomur je menda znano, da bi te stvari lahko dobil po dovoljeni poti, seveda če je to možno, da mu to podjetje da, ali pa proda. Zakaj bi se torej izpostavljali nevarnostim, ko pa je včasih zato potrebno le počakati na ugodno rešitev.

Ugotovili smo pa še hujše primere.

Mislimo, da ni človeka v podjetju, ki ne bi do skrajnosti obojal tatvine storjene pri sodelavcih. Precej teh krivcev je bilo že izločenih, ostalim pa naj velja eno, da bodo tudi oni v čimkrajšem času dobili zaslužen kazen.

Posebej bi bilo vredno omeniti zapletenejše primere, ki so jim prišli naši preiskovalni organi v kaj kratkem času na sled. Ob morda premalo pazljivosti in zaupanju v poštenost vseh, ki so zaposleni v Cinkarni, je bil izplačan zaslužek dotičnemu, ki se je izdal za upravičenca. Upravičenec je nato drzno zahteval izplačilo, dasi je po poprejšnjem dogovoru sam poslal k dvigu denarja osebo, s katero se je dogovoril, da naj dvigne njegov zaslužen denar. Vztrajni in hitri intervenciji naših organov gre vsa zahvala, da so se zlikovci skupno in to v rekordnem času znašli v zaporu. Kaj slabo ime mečejo taki primeri nepoštenosti na ves naš delovni kolektiv. Res je sicer, da so naši organi dovolj sposobni, da prej ali slej najdejo krivce, na nas vseh pa je, da se z našo budnostjo in točnostjo, čimprej iznebimo vseh takih škodljivcev. To pa tudi ni osamljen primer.

Pripomniti bi bilo še, da zlikovci s svojim dejanjem niso poskušali oškodovati samo podjetje, temveč so tudi z istim dejanjem napravili materialno odgovornost našemu blagajniku. Vsled navedenega se naj tudi ne čudijo in čutijo užaljene posamezniki, v kolikor so bili izdani poostreni ukrepi pri izplačilih.

NAŠ PLANINSKI ODSEK JE PODAL LETNI OBRAČUN DELA

Planinski odsek Cinkarne, je na svojem tretjem letnem občnem zboru podal obračun svojega dela za preteklo leto 1955. Iz poročila predsednika tov. Kerčeka povzemamo nekaj glavnih značilnosti delovanja.

Kljub temu, da sta od ustanovitve pretekli šele dve leti, šteje planinski odsek že 120 registriranih članov. Naš planinski aktiv je torej najmočnejši po številu članstva izmed ostalih aktivov po drugih podjetjih. S postavitvijo lastnega planinskega doma v Logarski dolini, je bil ob pomoči uprave podjetja in sindikalne podružnice napravljen velik korak naprej k popularizaciji med našim kolektivom. Odsek že razpolaga torej z določenim številom navdušenih planincev, katerih naloga je, da zainteresirajo predvsem našega delavca za to panogo športa. Naš delavec, ki dela v težkih pogojih tako z ozirom na okolico kakor težino dela, je nujno potreben oddiha v naravi. Treba bo samo prebiti led. Po nekaj izletih bo vsak brez dvoma vzljubil naše gore, bo vzljubil naravo in se bo duševno sprostil, kar je končni cilj in namen Planinskega društva. Kljub ugodnostim, katere nudi članstvu Planinsko društvo, je število članov za naš kolektiv prenizko. Aktiv bo moral najti način dela, ki bo omogočil zajeti najširši krog našega delavstva. To nalogo si je tudi zadal novozvoljeni odbor planincev. Pri uresničevanju te težke naloge pa mu želimo mnogo uspeha.

OBČNI ZBOR STRELSKE DRUŽINE CINKARNE

Strelka družina Cinkarne je svoj tretji redni občni zbor izvedla ob navzočnosti petdesetih članov dne 6. 1. 1956.

Iz poročil odbornikov je razvidno, da je bila to najbolj agilna sekcija našega podjetja. Izvedla je 24 tekmovalj izven programa MSO oz. SZS, od katerih je izgubila samo dvoje srečanj. Razen teh tekmovalj so bila izvedena tudi vsa tista po programu MSO. V tekmovalju lige, je naša družina prvič zasedla 1. mesto. V znak priznanja je prejela lepeh predhodni pokal. Razen gornjih uspehov, ki se dajo registrirati s številkami, ne smemo prezreti organiziranja več tekmovalj s strani naše družine. Podrobnosti o teh tekmovaljih so čitateljem Cinkarnarja itak znane.

Zavidanja vredne uspehe so dosegle tudi naše strelke, ki so si na okrožnem prvenstvu z vojaško puško osvojile prvo mesto in izboljšale rekord za nekaj krogov.

V diskusiji je članstvo ugotovilo, da kljub lepim uspehom, odbor ni izvršil vsega mu zadanega dela. Premalo je bilo povezave z ostalimi sekcijami in političnimi organizacijami. Premalo je bilo vključenih novih članov, predvsem pionirjev, katerim še nismo uspeli preskrbeti primerne prostora za treninge z zračno puško. Novi odbor je bil zadolžen za izvedbo zgoraj navedenih nalog.

ZADNJA TEKMOVANJA NAŠE SD

V patrolnem teku, ki ga je organizirala celjska garnizija dne 5. 2. 1956 v počastitev 12. obletnice formiranja VII. srbske brigade, je prvo mesto zasedla I. ekipa SD Cinkarne v postavi Vidovič, Kukovič in Kragolnik. Na tem tekmovalju smo sodelovali s tremi moškimi in eno žensko ekipo. Tudi naša ženska ekipa je osvojila prvo mesto v postavi Kovač, Obreza in Pavlin. Obe ekipi sta izboljšali rekord.

Na povabilo SD Konus iz Slovenskih Konjic smo se udeležili žalne svečanosti na grobovih talcev na Frankolovem.

Pri patrolnem teku na smučeh, katerega je organizirala JA, je naša ekipa izmed osmih sodelujočih zasedla 3. mesto.

V liginem tekmovalju, ki ga je razpisal MSO smo imeli do sedaj naslednja srečanja: z zračno puško: 3. 2. SD Cinkarna : SD Ivo Lola Ribar 854 : 769; 7. 2. SD Cinkarna : SD Kovinar, Store 831 : 767; 17. 2. SD Cinkarna : SD Beton, Celje 885 : 746; 24. 2. SD Cinkarna : SD Metka, Celje 837 : 823; 28. 2. SD Cinkarna : SD Branko Ivanuš 882 : 156.

Persolja Vinko

rentabilnem gospodarjenju

V NAŠIH GOSPODARSKIH OBRATIH

(Nadaljevanje)

Ce je delovna kapaciteta manjša od teoretične, so vzroki: normalni delovni zastoji stroja. Delovni zastoji strojne naprave so listi, ki so odvisni od konstrukcije in funkcioniranja strojne naprave. Pogonski zastoji zmanjšujejo delovno kapaciteto na proizvodno kapaciteto. Pogonski zastoji so listi, ki so odvisni od tehnološkega procesa pogona kot celote.

Ce instalirane strojne naprave ustvarjajo proizvodnjo, ki odgovarja delovni kapaciteti, potem pravimo, da je kapaciteta 100% izkoriščena. Večja proizvodnja od 100% obremeni instalacije preko 100%. Delo pod takim pogojem imenujemo preobremenitev kapacitete.

Višino proizvodne kapacitete izrazimo v % od delovne kapacitete, to pa je odvisno od vrste obrata, načina dela, od starostne dobe strojev in naprav, od spretnosti delovne sile, od kvalitete surovin, od kvalitete maziv, od pravičnega vzdrževanja in še mnogo drugih faktorjev. Ravno zaradi velikega števila fak-

torjev proizvodne kapacitete ne moremo matematično izračunati, temveč jo lahko samo merimo s statističnimi opazovanji pri delu odgovarjajočih okolnosti.

S koordinatnim sistemom lahko grafično prikažemo, kako je višina dobička odvisna od izkoriščanja proizvodnih kapacitet. Na ordinato koordinatnega sistema nanesemo vsoto stroškov za določeno proizvodno dobo, a na apsciso procent izkoriščanja kapacitete v tej določeni proizvodni dobi. S prodajo proizvodov dobimo dohodek, ki naj pokrije naslednje tri grupe stroškov:

A proporcionalni stroški

B fiksni stroški

D dobiček

Ce označimo dohodek s P, potem je $A + B + D = P$.

Stroški, ki so odvisni od količine proizvodnje oziroma od izkoriščanja proizvodne kapacitete, imenujemo proporcionalni stroški. Ti

stroški rastejo proporcionalno z nastopom proizvodnje, oziroma padajo s padcem proizvodnje. Ce proizvodnje ni, so ti stroški enaki nuli.

Fiksni stroški so neodvisni od količine proizvodnje ter so vedno enaki, če proizvajamo ali ne. Dobitek je razlika med dohodkom in vsoto stroškov.

V diagram najprej vnesemo višino proporcionalnih stroškov pri polnem izkoriščanju kapacitete. Tako dobimo točko A na ordinati 100%. Ce točko A spojimo z nulo, dobimo linijo III, ki jo imenujemo linijo proporcionalnih stroškov.

Višino fiksnih stroškov nanesemo na ordinato O in dobimo točko B, skozi katero povlečemo paralelno linijo z OA, kar pomeni, da smo proporcionalnim stroškom dodali fiksne stroške. Tako dobimo linijo II, ki jo imenujemo linijo skupnih stroškov.

Vsoto dohodka P nanesemo po ordinati 100% in dobimo točko P. Ce spojimo sedaj točko P z O, dobimo linijo I, ki jo imenujemo linijo prodaje. Linija prodaje seka linijo skupnih stroškov v točki C. Ce polegneto pravokotnico na ordinato skozi točko C, nam pravokotnica na ordinati pokaže določeni %, to je % izkoriščanja kapacitete. V našem primeru znaša izkoriščanje 45%. To pomeni, da je pri 45% izkoriščanju kapacitete dobiček enak nuli. S povečanjem izkoriščanja kapacitete raste dobiček, če pa izkoriščanje pada po 45%, se dobiček spreminja v izgubo.

Točka C nam odreja torej mejo rentabilnosti v izkoriščanju instalirane kapacitete.

Z grafično metodo ne moremo dovolj precizno odrediti mejo rentabilnosti, ker imamo tu vedno dve možnosti napak, in sicer: pri risanju in čitanju grafikona.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Občni zbor Prostovoljnega industrijskega gasilskega društva Cinkarne

Dne 14. januarja 1956 je bil občni zbor našega gasilskega društva, katerega se je članstvo udeležilo polnoštevilno. Kot gosti so prisostvovali: tov. glavni direktor Kamilo Hilbert, zastopniki upravnega odbora in delavskega sveta, Zveze komunistov in Protiletalske zaščite. Iz poročil funkcionarjev je razvidna živahnost dejavnost od preteklih let. Komisija občinske gasilske zveze nas je uvrstila na sedmo mesto, kljub temu, da smo pri praktični vaji zaradi nepravočasnega vžiga motorke izgubili vse točke. V nasprotnem primeru bi zasedli 4. mesto izmed 19. društev. V preteklem letu so naši gasilci dvakrat posredovali uspešno v tovarni in požara pravočasno lokalizirali ter s tem prihranili mnogo denarja naši skupnosti.

V debati so bili obravnavani pereči problemi gasilskega doma. Društvo ima trenutno svoj inventar na različnih mestih, kar je nesmotrno. V podjetju še pretežna večina zaposlenih nima razumevanja za preventivne mere, kaj šele za gasilsko društvo. Celotakošni se najdejo, ki se norčujejo iz gasilcev, kadar jih

vidijo pri vajah. Ali pomislijo taki ljudje, da naši gasilci žrtvujejo svoj prosti čas zato, da bi se izpopolnili za primer potrebe in da bi zaščitili splošno ljudsko premoženje in zagotovili kruh delovnim ljudem.

Po razrešnici je tovariš direktor predal zasluznim gasilcem odlikovanja in lepe denarne nagrade, kot izraz hvaležnosti kolektiva za njihovo požrtvovalno delo. Prav tako so bili odlikovani in nagrajeni tišči, ki imajo posebne zasluge pri hitrem odstranjevanju posledic katastrofalne poplave in reševanju imetja.

Tov. Vervega Slavko se je v imenu odlikovancev zahvalil kolektivu.

V novi odbor so bili izvoljeni: Poznič Ivan kot predsednik, Podrepšek Franc kot poveljnik, Ramšak Karel kot podpoveljnik, Falnoga Alojz kot blagajnik, Jagodič Stanko kot sekretar, Polutnik Alojz kot orodjar in Macuh Karel kot adjutant. V nadzorni odbor pa so bili izvoljeni tov. Gorenjak Ivan, Vervega Slavko in Zdolsek Martin. Kot referent za sanitetno službo pa tov. Žerjal Ernest.

ŠAH

CINKARNA — ŽELEZARNA ŠTORE 7,5 : 1,5

V mesecu januarju je bila odigrana prijateljska šahovska tekma s šahisti Železarne v Storah. Nepričakovano visoko je zmagalo naše moštvo z rezultatom 7,5 : 1,5.

Posamezne partije so se takole končale: 1. Mišura — inž. Nečemer remij; 2. Šnajder — inž. Rupnik 1 : 0; 3. inž. Pipuš — Zapošek 1 : 0; 4. inž. Stegenšek — Arzenšek remij; 5. Trojak — Bele 1 : 0; 6. inž. Marjanovič — Kranjc E. 1 : 0; 7. Dečko — Kranjc A. 1 : 0; 8. Jančič — Sumej 1 : 0; 9. Jonke — Sovič remij.

V mesecu januarju je bila odigrana prijateljska tekma proti celjski garniziji. Na tej tekmi smo nastopili skupno s šahisti Železarne iz Stor. Cinkarna je nastopila z 12 igralci, Železarna Štore pa z 10 igralci. Zmagali sta naši moštvi s skupnim rezultatom 13,5 : 8,5.

BRZOTURNIRJI

Odigrani so bili trije brzoturnirji, ki so se takole končali. V mesecu februarju je zmagal inž. Pipuš s 5,5 točkami, sledili so: Mišura, Šnajder, Jančič, Koklič ml., Lebič, inž. Marjanovič.

Cinkarnarji smo zmagali z rezultatom 8 : 4 železarji pa z rezultatom 5,5 : 4,5.

Posamezna srečanja so se takole končala: Mišura — Jovanovič 1 : 0; Vrhovec — Banjac 1 : 0; Šnajder — Tomašević 1 : 0; inž. Nečemer (Š) — Škelj 1 : 0; inž. Rupnik (Š) — Supič 1 : 0; inž. Pipuš — Markovič 1 : 0; inž. Marjanovič — Čirič 1 : 0; Trojak — Šjekloča 0 : 1; Sovič (Š) — Šibakovski 1 : 0; Sumej (Š) — Lešov 0 : 1; Kožuh (Š) — Ljubiša remij; Mraz — Dubovski 0 : 1; Dečko — Djurašević 1 : 0; Jonke — Žikič 1 : 0; Arzenšek (Š) — Merinkovič 1 : 0; Zupanc (Š) — Majer 0 : 1; Završnik (Š) — Poropat 1 : 0; Jančič — Pap 0 : 1; Lebič — Stanarevič 0 : 1; Koklič ml. — Dujevski 1 : 0; Krivec (Š) — Gabro 0 : 1; Belej (Š) — Čikoš 0 : 1.

V marcu je zmagal Šnajder s 5 točkami, sledili so: Dečko, Jančič, Trojak, inž. Pipuš, Janežič in Lebič.

V mesecu aprilu je zopet zmagal inž. Pipuš z 8 točkami, sledijo: Mišura, Šnajder, Dečko, Persolja, Trojak, Mraz, Jančič, Jonke, Kisovec.

MIŠURA PRVAK CELJA

V mesecu februarju je bilo končano prvenstvo CSK, ki velja obenem kot prvenstvo Celja za leto 1956. Na tem turnirju sta sodelovala tudi naša člana Mišura in Šnajder, ki sta zasedla prvi dve mesti. Končni izid turnirja: 1. Mišura 9,5 točk, 2. Šnajder 9, 3. Oder 8,5, 4. Hojnik 6,5, sledijo: Planinc, Kitak, Vučkovič, Jazbec, Primožič, Eisenbaher, Kržan in Pešec. Na tem turnirju si je priboril II. kategorijo Hojnik Milan.

INŽ. PIPUŠ PRVAK CINKARNE

V mesecu marcu je bilo končano šahovsko prvenstvo Cinkarne, katerega se je udeležilo 12 najmočnejših igralcev. Zmagal je inž. Pipuš z 9,5 točkami, drugo in tretje mesto si delita inž. Stegenšek in Mišura 9 točk, četrti je Šnajder 8 točk, peti Jančič 7,5, šesti Mraz 5, sedmo do deveto mesto si delijo inž. Marjanovič, Trojak, Jonke, deji je Zele, enajsti Persolja in dvanajsti Lebič.

LEP USPEH MIŠURE NA JESENICAH

Šahovsko društvo na Jesenicah je organiziralo prvi pokalni turnir mesta Jesenic. Na tem turnirju je sodeloval tudi naš član Andrej Mišura, ki je v močni konkurenci zasedel tretje mesto za mojstroma Lešnikom in Pucem. Na turnirju sta igrala dva mojstra, šest mojstrskih kandidatov, pet prvo kategorikov in en drugo kategorikov. Uspeh Mišure v tako močni konkurenci zasluži res vso pohvalo!

SINDIKALNO PRVENSTVO CELJA

Na sindikalnem prvenstvu Celja za leto 1956 sodeluje deset moštev, katere je žreb takole razvrstil: 1. Notranja uprava; 2. Planina; 3. Ind. kov. šola; 4. Vesna-Jadran; 5. Emajlirana; 6. Beton; 7. Cinkarna I; 8. MLO Celje; 9. Železarna Štore; 10. Cinkarna II.

Naši moštvi sta v prvih dveh kolih takole igrali:

I. kolo

Cinkarna I — Vesna-Jadran 6 : 0;
Cinkarna II — Notranja uprava 2,5 : 3,5;

II. kolo

Cinkarna II — Beton 2 : 4
Cinkarna I — Emajlirana 6 : 0